

שבקלים, ולכן, לכל לראש צריכים למושכו ("אריינשלעפן אים") למסיבה של יהודים שבה מדברים אודות יראת שמים, וזו תהי' התחלה טובה שסוכ"ס יפעל הדבר בו ("עס וועט אים דערנעמען") עד שיבוא למעמד ומצב ד"ליראה את ה'".

ובזה גופא יכולה להיות הפעולה בכמה אופנים⁴², והדרך הטובה ביותר — מתאים לרצונו של הקב"ה שהוא עצם הטוב וטבע הטוב להיטיב⁴³ — כשנעשית בקו של שמחה.

וזוהי המעלה היתירה במסיבה של יראת שמים שנעשית בחג הסוכות (שאז הוא הזמן דמצות הקהל), שנוסף על היותו אחד מג' הרגלים שענינם "מועדים לשמחה", יש בו "שמחה יתירה"⁴⁴ — שמחת בית השואבה, עלי' אמרו⁴⁵ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

וגודל השמחה שבחג הסוכות מהוה תוספת כח לכאו"א שההתעסקות בכהנ"ל תהי' בנקל יותר ומתוך נעימות יותר ("געשמאָקער"), ובמילא גדול יותר החיוב המוטל על כאו"א להתעסק בענין זה, עכ"פ באופן ד"פתחו לי כחודה של מחט"⁴⁶, וכאמור, מבלי להתחשב במעמדו ומצבו של הזולת, גם אם נדמה לו שפלוני הוא במעמד ומצב של קטן שלא הגיע לחינוך, וגם אם ינסו לחנך אותו לא יועיל הדבר — שכן, "בהדי כבשי דרחמנא למה לך"⁴⁷; עליך לעשות כל התלוי בך להביאו למסיבה של יראת שמים, וכל השאר יעשה כבר הקב"ה, ובודאי שסוכ"ס יפעל הקב"ה ש"יעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם"⁴⁸.

* * *

ז. בנוגע⁴⁹ לענינו של מלך — שהוא הקורא פרשיות התורה בהקהל — אודותיו נאמר⁵⁰ "שום תשים עליך מלך" — ידועה השאלה⁵¹:

49 שיחה זו נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 104 ואילך, ובמהדורא זו ניתוספו — בחצאי ריבוע, ובהערות — כו"כ פרטים מהנחה בלתי מוגה (המו"ל).
50 פ' שופטים יז, טו.
51 אברבנאל פ' שופטים "הספק העשירי". ושם לאח"ז מביא תי' כו"כ מפרשים, עיי"ש. כלי יקר פ' שופטים עה"פ. רד"ק שמואל"א ח, ה. וראה סנהדרין כ, ב. רמב"ם הלי' מלכים פ"א ה"ב. ועוד.

42 ובלשוון הכתוב (משלי ל, ח) "ראש ועושר גו" — באופן של עניות או באופן של עשירות, וכיו"ב.
43 ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה ד"ה מספרי.
44 רמב"ם הלי' לולב פ"ח הי"ב.
45 סוכה נא, סע"א (במשנה).
46 ראה שהש"ר פ"ה, ב [ב].
47 ברכות יו"ד, סע"א.
48 נוסח התפלה דימים הנוראים.

כאשר בני" ביקשו משמואל הנביא "תנה לנו מלך", הי' מאד לא מרוצה מזה⁵², וגם הקב"ה אמר לו "כי אותי מאסו גו"⁵³. — ולכאורה, הרי זו מצוה שהקב"ה צוה לישראל? ובפרט ע"פ מאמר חז"ל⁵⁴ "ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך כו" — שמזה מובן שזוהי מצוה נעלית ביותר, ואפילו מהמצוות התלויות בארץ.

וגם, אם תביעתם למלך באותו זמן היתה דבר בלתי רצוי — למה צוה אז הקב"ה לשמואל הנביא לוותר לבני" ולמנות להם מלך?

ה. בחסידות⁵⁵ מבואר בזה, שהמכוון במינוי מלך הוא בשתי אופנים (זה למעלה מזה):

(א) טעם פשוט, כי (בלשון המשנה⁵⁶) "אלמלא מוראה (של מלכות) איש את רעהו חיים בלעו" — שהמלך ינהיג ויפעל שהנהגת אנשי המדינה תהי' כראוי. אפילו כאשר השכל מבין שצריכים להתנהג כדבעי, אין זה מספיק, כיון ש"העין רואה והלב חומד וכו"⁵⁷ — ולכן יש צורך ביראת המלך, שפועלת שיתנהגו בדרך הישר.

(ב) כאשר המצב הוא שהמוח שליט על הלב בתמידיות — אין הכרח במינוי מלך לענין האמור; אבל, ישנם ענינים כאלה שהעם אין לו דעת להבין כיצד צריכים להתנהג בהם, אלא רק המלך — מצד מעלתו ש"משכמו ומעלה גבוה מכל העם"⁵⁸ — מבין אותם, ונותן פקודות כיצד להתנהג, ואנשי המדינה עושים כן בגלל ציווי המלך.

וזוהו ענין מינוי מלך (בפנימיותו ובשרשו) אצל עם ישראל — שהאדון והמלך שלהם הוא הקב"ה⁵⁹, והמלך בשר ודם שנתמנה, הוא הממוצע שמגלה מלכותו ית' לבני":

בני" מצד עצמם — מאמינים, מבינים ומרגישים שהחיות שלהם נמשכת ובאה מ(מלכותו של) הקב"ה, וענין זה צריך לעורר אצלם את

52) ש"א שם, ו. וראה שם יב, יב ואילך. ע' תיד-טו. ועוד.
 53) שם, ז.
 54) סנהדרין שם. ספרי פ' ראה (יב, יו"ד). ועוד. רמב"ם ריש הל' מלכים.
 55) סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"א ופ"ג, ע"ש באורך (בהבא לקמן ס"ח-יו"ד).
 56) אבות פ"ג מ"ב.
 57) פרש"י שלח טו, לט.
 58) שמואל-א ט, ב. ונתבאר באוה"ת וירא (כרך ד) תססד, ב. שם שה"ש (כרך ב)

ע' תיד-טו. ועוד.
 59) כמ"ש (שמואל-א יב, יב) "ה' אלקיכם מלכם", וכפי שאומרים "אנו עמך ואתה מלכנו", ועד כדי כך, שהקב"ה מבקש מבני" (ר"ה טז, סע"א. וש"ג) "אמרו לפני מלכות .. כדי שתמליכוני עליכם" (כיון ש"אין מלך בלא עם" (נסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86)), ועי"ז שהקב"ה נעשה "מלך ישראל", נמשכת מלכותו של הקב"ה גם בכל העולם (מהנחה בלתי מוגה).

הביטול להקב"ה. אבל כאשר הם נמצאים במצב כזה שחסר אצלם ביטול זה — זקוקים הם למלך בשר ודם, שע"י מורא מלכותו וכו' נפעל אצלם יראה וביטול למלך מלכי המלכים הקב"ה⁶⁰.

[והענין בזה:

המלך — בד בבד עם גודל ותוקף מציאותו, נרגש אצלו ביותר הביטול להקב"ה "כעבדא קמי מרי"⁶¹, עד כדי כך שאינו מציאות לעצמו כלל, כמודגש בדברי הגמרא⁶² בנוגע לפרטי החילוקים באופן הכריעה בתפלה, ש"המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף". וענין זה מתבטא גם במשך כל היום — בהספר תורה ש"יוצאה ונכנסת עמו" ש"עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו"⁶³.

וזהו תוכן הציווי "שום תשים עליך מלך", "שתהא אימתו עליך"⁶⁴ — שאימת המלך, היינו, יראתו וביטולו להקב"ה, תומשך אצל כל בני, שגם אצלם יהי ענין היראה והביטול להקב"ה⁶⁵].

אבל כאשר בני"הם כדבעי, וישנו אצלם ענין הנ"ל בביטול לאלקות מצד עצמם — אזי החידוש של (מינוי) המלך באופן נעלה יותר: המדריגות באלקות שבנ"י מצד עצמם אינם יכולים להגיע אליהם, להיותם למעלה מהשגתם — הנה המלך (שמצד מעלתו יש לו השגה גם בהם) ממשיך ומשפיע אותם לעם ישראל, וענין זה פועל בהם שתהי' אצלם גם דרגא נעלית יותר ביראה וביטול — ביטול שלמעלה מהבנתם והשגתם.

[ט. ובפרטיות יותר:

בענין היראה — יש (בכללות) ב' דרגות: (א) יראה תתאה, שעלי' אמרו⁶⁶ "אם אין יראה אין חכמה", (ב) יראה עילאה, שעלי' אמרו⁶⁶ "אם אין חכמה אין יראה", היינו, שתחילה צ"ל ענין החכמה — לימוד התורה, ועד להדרגא היותר נעלית בחכמה, ולאח"ז ועי"ז יכולים לבוא ליראה עילאה.

וענין זה מודגש אצל המלך הראשון — משה רבינו, עליו נאמר⁶⁷

63 סנהדרין כא, ב.

64 שם כב, א (במשנה). וש"נ.

65 מהנחה בלתי מוגה.

66 אבות פ"ג מ"ז. וראה תניא ספכ"ג.

רפמ"ג.

67 ברכה לג, ה.

60 וברגא זו, הצורך בענין המלכות הוא כדי לשלול את הענין ד"איש את רעהו חיים בלעו" — שה"איש", "איש שדה" דלעו"ז, לא יבלע ח"ו את "רעהו", איש דקדושה (מהנחה בלתי מוגה).

61 שבת י"ד, רע"א.

62 ברכות לד, ריש ע"ב.

"ויהי בישורון מלך", שענינו — תורה, "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו" 68 לכל בני", אשר, להיותו נשמה כללית שכולל את כל נש"י, הרי הוא ממשיך ומשפיע להם עניני התורה, כולל גם ענינים נעלים ביותר בתורה, שמצד עצמם הם למעלה מהשגתם של בני", ולכן יש צורך בפעולתו של משה רבינו — מצד ענין המלכות שבו — להמשיכם אצל בני", ועי"ז נפעל אצלם גם ענין היראה שלמעלה מהחכמה, יראה עילאה. ולהוסיף ולהעיר, שגם כאשר מדובר אודות פעולת המלך — משה רבינו — בהמשכת היראה עילאה, לאחרי הקדמת החכמה כו', הנה גם השפעת הגשמיות דבני" נמשכת על ידו.

והענין בזה — שהתורה (ענינו של משה רבינו) היא ה"צינור" שעל ידו נמשכים כל ההשפעות בעולם, כמ"ש 69 "אם בחוקתי תלכו" — שתהיו עמלים בתורה 70 — "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'".

וכפי שמצינו בדורו של משה שכל עניני השפע לישראל, כולל גם השפעת בשר, הוצרכה להיות ע"י משה רבינו דוקא:

כאשר בני" ביקשו בשר, ומשה רבינו אמר "מאין לי בשר" 71, וכמבואר בחסידות 72 שמצד גודל מדרגתו של משה רבינו לא הי' יכול לצמצם את עצמו בהשפעת בשר — אמר לו הקב"ה "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל גו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם גו' 73, והיינו, שאף שההשפעה היתה באמצעות שבעים הזקנים, מ"מ, הוצרכה להיות מרוחו של משה דוקא 74.

ולכאורה אינו מובן: כיון שמשה רבינו עומד במעמד ומצב שאינו יכול לצמצם את עצמו בהשפעת בשר, ומה גם ש"בשר שאלו שלא כהוגן" 75 — למה הוצרכה להיות השפעת הבשר מרוחו של משה דוקא, ולא היתה יכולה להיות רק ע"י הזקנים? אך הענין הוא — לפי שכל ההשפעות הם ע"י הצינור דתורה, שנמשך ע"י משה רבינו, שהוא הנשיא והמלך, "אשר יוציאם ואשר יביאם" גם בנוגע לעניניהם הגשמיים 65.

י. עפ"ז יתורצו שאלות הנ"ל:

שמואל הנביא רצה שמצבם של בני" יהי' באופן שיעמדו בביטול

סה"מ תר"ס ע' קיב. סה"מ קונטרסים ח"ב	68 אבות רפ"א.
שלג, ב. ועוד.	69 ר"פ בחוקותי.
73 בהעלותך שם, טז"ז.	70 תו"כ ופרש"י עה"פ.
74 סה"מ שם.	71 בהעלותך יא, יג.
75 פרש"י בשלח טז, ח.	72 ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג. לג, ב.

לאלקות מצד עצמם, ללא צורך במלך, והמלך יפעל אצלם את הדרגא היותר נעלית של ביטול ויראה (בכלל — יראה עיזאה)⁷⁶;

אבל בני" ביקשו "מלך לשפטנו ככל הגוים"⁷⁷ — מלך שיפעל אצלם שלילת הענין ד"איש את רעהו חיים בלעו" — שזה מורה שהיתה חסרה אצלם הדרגא דיראת שמים שצריכה להיות אצל בני" מצד עצמם. ולכן אמר הקב"ה "כי אותי מאסו גו'" — חסר אצלם יראת שמים.

ומובן, שאעפ"כ ויתר להם הקב"ה ("הָאֵט זיי דער אויבערשטער נאָכגעגעבן") וצוה למנות מלך — כי, כאשר אצל יהודי חסר ביראה, מאיזו סיבה שתהי', הרי אע"פ שצריך הוא לבד לבוא ליראה וביטול, ללא השפעת המלך, מ"מ, אי אפשר להמתין, ועד אז יהי' ח"ו יהודי ללא יראת שמים⁷⁸; צריך הוא תיכף למנות עליו מלך שיפעל אצלו ענינים הנ"ל, ואח"כ במשך הזמן יבוא לדרגת הביטול והיראה מצד עצמו, ועד גם לדרגות דסוג הב' — ע"י מלך, כנ"ל.

יא. מכל ענין יש להפיק הוראה בעבודת ה':

אע"פ שבזמן הגלות אין מלך — אמרו חז"ל⁷⁹ "מאן מלכי רבנן". כשם שישנה מצוה של מינוי מלך, עד"ז יש ליהודי ציווי של מלכי רבנן — "עשה לך רב"⁸⁰.

ובזה יש הוראה מענין הנ"ל:

ישנם החושבים שבנוגע לענינים נמוכים יכולים הם בעצמם להבין ולהחליט, ובמילא אינם צריכים לשאול אודותם אצל "רב".

המשנה אומרת "עשה לך רב", כל יהודי צריך שיהי' לו רב — ואילו הם חושבים שהכוונה בזה היא בנוגע לענינים נעלים, אבל כשמדובר אודות ענינים פשוטים, מאמין הוא בעצמו, ואינו זקוק להשפעה של רב. ביכלתו לפעול זאת לבדו.

ואף שעובר משך זמן ועדיין עומד הוא באותו מצב הנמוך — אעפ"כ חושב הוא שלא כדאי ללכת בשביל זה ל"רב". הוא ימתין "עד

להם כו", אבל אי"ז מעלת ענין המלוכה כפי שצ"ל ע"פ תורה.

78 כמו בהמה מדברית ("א נאָוּאָטנע בהמה") שאין עלי' בעה"ב (שיחת ליל א' דחה"ס תש"ה (סה"ש תש"ה ע' 34)) — מהנחה בלתי מוגה.

79 ראה גיטין ספ"ה.
80 אבות פ"א מ"ו ומט"ז.

76 כמו בדורו של משה, "דור דעה" (ראה ויק"ר פ"ט, א. במדבר"ר פ"ט, ג. וש"נ).

— מהנחה בלתי מוגה.
77 שמואל"א ח, ה. ועד"ז שם, כ. — ומש"נ בפ' שופטים (שם, יד) "אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר טביבותי" — ראה רמב"ן שם, דמש"נ "אשימה עלי גו'" הוא "מרמיותי על העתידות שכן הי' כששאלו

שיערה עליו רוח ממרום⁸¹, עד שיתעורר ביראה כדבעי, ויתקן כל מה שצריך לתקן — בכח עצמו.

ועל זה היא ההוראה דמינוי מלך ברוחניות עתה: הגם ש(עליך) — אצל בני"י ענינו ופעולתו של מלך שייך בעיקר בנוגע למדריגות נעלות, הרי כשישנו מצב ד"אותי מאסו", ח"ו, או חשש למצב כזה — צריכים מיד להשתמש במורא המלך בשביל ענין זה.

יב. כמו כן ישנם כאלה שאומרים שאינם מוצאים לעצמם "רב".

עליהם לדעת שזהו מעצת ופיתוי היצר. כי בודאי לא אלמן ישראל⁸², ולא שייכת מציאות כזו שבין בני"י לא יהי' אחד שיש לו אהבת ה' ויראת ה' יותר ממנו, ובמילא יכול הוא להיות עבורו "רב"⁸³. אלא שבשביל זה צריך להיות "עשה" (גם מלשון "מעשין על הצדקה"⁸⁴, כפיית ישות עצמו) וגיעה — עליו להתייגע ולחפש⁸⁵, עד שימצא "רב". כי, על עצמו אסור לו לסמוך⁸⁶, ובהכרח שיהי' לו "רב". ו"יגעת ומצאת"⁸⁷ — אם יתייגע ויחפש באמת, ימצא "רב"⁸⁸.

וה"רב" ילמד וישנן ("איינלערנען") עמו את הפרשיות שהמלך הי' קורא בהקהל — שמע והי' אם שמוע וכו', שענינם קבלת עול מלכות שמים כו' (כנ"ל ס"ג), ולאחרי שיעורר אצלו את הדרגא התחתונה של ביטול וקבלת עול, ימשיך עליו גם את המדריגה הנעלית — יראה עילאה. ולכנה"ל שייכות מיוחדת לעקבתא דמשיחא, ערב ביאת משיח צדקנו — שענינו⁸⁹: רב (ילמד תורה לכל העם, אפילו לאבות ומשה רבינו⁹⁰) ומלך — מלכא משיחא.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמח].

* * *

86) כמחז"ל (אבות פ"ב מ"ד) אל תאמין בעצמך.	81) ע"פ ישעי' לב, טו.
87) מגילה ו, ריש ע"ב.	82) ראה ב"ר (פנ"ו, ז) "אין דור שאין בו כמשה".
88) ועד שימצא "רב" שהוא בדרגא של מלך, שהוא בתכלית הביטול להקב"ה, וכדאיתא בהוריות (יו"ד, א — במשנה) "שאין על גביו אלא ה' אלקיו" (מהנחה בלתי מוגה).	83) להעיר מפני הרמב"ם ורבינו יונה לאבות שם.
89) סהמ"צ להצ"צ שם.	84) בני"י לטו"ד סרמ"ח. נתבאר בד"ה ועבדי דוד תרצ"ט. וראה לקו"ת בחקותי מח, א.
90) לקו"ת צו יז, א. ש' האמונה פנ"ו ואילך. סהמ"צ שם.	85) ואם אינו מוצא בשכונתו — עליו לכתת את רגליו ולחפש בשכונה אחרת (מהנחה בלתי מוגה).